

De broedvogels van het Meridiaanpark te Almere in 2013

Ed ter Laak

In 2013 heb ik voor het negende achtereenvolgende jaar de broedvogels van het Meridiaanpark in de Regenboogbuurt van Almere Buiten geïnventariseerd volgens de "Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek" (eerste druk, SOVON, 2011). Er zijn negen ochtendbezoeken afgelegd, startend één uur voor zonsopgang. Op één ochtend werd een uur eerder gestart om tevens een nachtbezoek te hebben; het tweede nachtbezoek werd 's avonds afgelegd, 1½ uur na zonsondergang. Vanwege het koude weer legde ik mijn eerste bezoek pas op 8 april af.

Het weer van voorjaar 2013

Het voorjaar 2013 bleef lang koud. Zowel in januari als in februari was er een vorstperiode van 16-17 dagen. Begin maart kende enkele warmere dagen, maar maart als geheel was sinds 1987 niet zo koud; veel sneeuw en ijs en een lage gevoelstemperatuur door de wind. In april was het kortdurend warm en werd het even 20°C. Tot en met juni bleef het kouder dan gemiddeld; de lente was de koudste sinds 1970. De rest van het jaar was daarentegen warmer dan normaal met een hittegolf in de tweede helft van juli. Het hele jaar was het ook droger dan normaal.

Plantengroei in 2013

Door het koude voorjaar liep de plantengroei achter vergeleken met andere jaren. Het bloemrijke grasland (op veel plaatsen voornamelijk riet) en het riet van het rietland en de oevers ging pas groeien in de tweede helft van april, ongeveer twee weken later vergeleken met andere jaren. Door de droogte was er ook een slechte rietgroei in het rietland.

Beleid augustus 2012 – februari 2014

Op 17 mei 2013 maakte de Gemeente Almere in de Staatscourant bekend dat voor de Meridiaan een nieuw bestemmingsplan is voorbereid, gekoppeld aan een ontwerp exploitatieplan voor De Havenkom. Dit bestemmingsplan maakt de uitvoering mogelijk van het Ontwikkelingsplan "De Meridiaan" dat op 15 april 2010 door de Gemeenteraad van Almere is vastgesteld. Nieuwe elementen in het bestemmingsplan zijn al in het vorige verslag (2012) over de broedvogels van het Meridiaanpark vermeld. Op 9 januari 2014 zijn het bestemmingsplan met enkele wijzigingen en het exploitatieplan zonder wijzigingen vastgesteld. De stukken werden tot en met 7 april 2014 ter inzage gelegd.

Beheer

In september 2012 is weer het hele areaal bloemrijk grasland gemaaid en het maaisel afgevoerd.

In de winter 2012-2013 is er veel riet gemaaid, meer dan de helft die voor elk jaar gepland staat. Dat gold voor het rietveld, maar ook voor de oevers. Bovendien waren diverse delen van de oever van riet ontdaan (o.a. in het zijkanaal van de Lage Vaart), zodat daar in het voorjaar geen riet opkwam. Deze stukken oever hadden in het voorjaar dus geen rietgroei in het water. Dat gold zelfs voor de oever van het rietveld zelf, tussen het pad langs de oever en het water van het zijkanaal. Verder was de rietgroei in het rietveld zelf erg slecht, mogelijk door het koude en droge voorjaar. Er ontstonden zelfs open plekken waar geen riet meer groeide. Dit alles heeft

geresulteerd in een kleinere oppervlakte riet aan het begin van het broedseizoen, en een slechte rietgroei in het broedseizoen waardoor het aantal Kleine karekieten in dit biotoop lager was dan in andere jaren. De rest van het park kende het normale onderhoud.

In juni 2013 werd een uitnodiging ontvangen om met de nieuwe groenbeheerders van Almere (Fa. Donkergroen in Almere Buiten Oost en Fa. Boogaart Almere bv in Almere Buiten West) kennis te maken en wensen neer te leggen met betrekking tot het onderhoud. Het Meridiaanpark valt onder Almere Buiten Oost. Ook andere belanghebbenden waren aanwezig zoals de stadsecoloog en Landschapsbeheer Flevoland. Daarbij werd gerefereerd aan het convenant over het beheer dat ik met de Gemeente Almere heb gesloten. De groenbeheerders waren bereid hiermee zoveel mogelijk rekening te houden en daarmee de factor natuur een zo groot mogelijke kans te geven, samen met de andere belangen zoals recreatie. De suggestie werd overgenomen om kleine delen van het bloemrijke grasland in september 2013 niet te maaien om zo een deel van het insectenleven (eitjes, poppen, larven) te sparen. Vijf kleine delen van het bloemrijke grasland zijn aldus niet gemaaid. Deze delen kunnen elk jaar een andere plaats hebben, zodat overal de begroeiing na maximaal twee groeiseizoenen gemaaid wordt. Door de betere uitgangspositie voor de opbouw van het insectenleven is er een grotere beschikbaarheid van voedsel voor de broedvogels.

In het broedseizoen van 2011 werd gezien dat het riet aan de oevers van de Lage Vaart met een maaiboot werd gemaaid. De provincie Flevoland antwoordde desgevraagd dat zij de regels hanteert zoals deze in de Flora- en Faunawet beschreven staan, namelijk dat er in het broedseizoen geen maaiwerkzaamheden worden uitgevoerd. Mogelijk was het gebeurde een uitzonderlijke vergissing. De kruidenlagen langs de bosranden zijn weer goed intact gelaten tijdens het broedseizoen.

Dit broedseizoen zijn er kleine oppervlakken gemaaid om de Reuzenberenklauw te bestrijden. Desondanks komt deze plant steeds weer op in de zuidelijke helft van het park. In het noordelijk deel werd voor het eerst één exemplaar waargenomen. Deze heb ik zelf verwijderd.

Het convenant met de Gemeente Almere is verder goed nageleefd.

Resultaten

Zie Tabel 1 voor de ontwikkeling van het aantal territoria vanaf 2005.

Discussie

Zoals hierboven vermeld, had de Kleine karekiet het moeilijk doordat er minder oud en minder nieuw riet beschikbaar was. Het aantal territoria (14) was niet eerder zo laag en is wel eens het dubbele geweest. Ook de groei van het bloemrijke grasland was door het koude voorjaar vertraagd. Hierdoor kon de Sprinkhaanzanger, die normaliter half april arriveert, nog geen geschikt biotoop vinden: de velden waren nog kaal. De Bosrietzanger broedt zowel in het rietveld als in het bloemrijke grasland, maar arriveert veel later, pas in mei, en was met 8 territoria goed vertegenwoordigd. Opvallend was dat er een territorium van de Rietzanger was, alhoewel zijn zang maar eenmaal gehoord werd. Rietgors en Blauwborst konden zich goed handhaven.

De verjonging van de parkbegroeiing door de twee jaar geleden nieuwe inplant van de drie bosvakken, resulteerde in 3 territoria van de Tuinfluiter en 2 van de Fitis. Deze laatste soort werd slechts een maal gehoord, dus of de Fitis echt gebroed heeft, is twijfelachtig.

De Houtduif kende een grote terugval, maar de aantallen schommelen door de jaren heen. De Grote bonte specht werd slechts een maal waargenomen en kon niet als broedvogel genoteerd worden, omdat de criteria voor deze soort aangescherpt zijn in 2011. Met de criteria van voor 2011 kon dit nog wel. Winterkoning en Roodborst overleefden de vrij koude winter met de vorstperiode in januari die aan het broedseizoen voorafging goed.

De Merel deed het minder goed dan andere jaren en weer ontbrak de Zanglijster als broedvogel. Ook nu zong hij wel vroeg in het jaar, maar volgens de criteria moet dat ook later in het seizoen om een van een territorium te kunnen spreken.

Grasmus en Kneu waren weer present, terwijl de Putter weer een kleine kolonie had, precies op de plek waar die in 2005 ook was.

Alhoewel van Koolmees en Vink in dit jaar het hoogste aantal territoria van de negen jaar geteld werden, was het totaal aantal soorten en ook het totale aantal territoria lager dan vorig jaar. Dit past in de normale schommelingen die de vogelstand te zien geeft.

De komende lente lonkt weer om te zien hoe de vogelstand er dan bij staat.

Tabel 1. Aantal territoria in 2005 – 2013

Soort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Fuut	2	3	3	2	4	5	4	3	3
Grauwe gans	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Krakeend	-	-	1	1	1	1	-	-	-
Wilde eend	8	8	12	6	7	8	9	10	11
Soepeend (tamme eend)	-	2	1	-	1	1	1	1	2
Kuifeend	-	-	-	1	2	1	1	3	1
Waterhoen	-	1	1	-	1	1	-	2	-
Meerkoet	3	7	5	5	7	6	5	5	5
Houtduif	7	14	9	14	8	12	11	13	6
Turkse tortel	-	1	2	1	1	1	1	1	2
Zomertortel	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Koekoek	1	1	-	1	1	1	1	1	1
Grote bonte specht	-	1	2	1	1	1	-	1	-
Winterkoning	2	-	6	4	3	2	2	4	5
Heggenmus	3	3	2	3	4	2	-	1	2
Roodborst	2	3	4	3	3	1	2	2	4
Nachtegaal	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Blauwborst	3	1	1	1	2	2	2	3	2
Merel	10	7	9	11	10	11	8	9	6
Zanglijster	2	1	2	3	-	-	1	-	-
Sprinkhaanzanger	3	-	-	1	1	1	1	1	-
Rietzanger	-	-	-	-	3	-	-	-	1
Bosrietzanger	5	9	7	2	12	7	10	6	8
Kleine karekiet	26	28	26	18	22	25	19	21	14
Spotvogel	3	2	2	2	2	-	-	1	-
Grasmus	9	4	1	-	3	2	4	4	4
Tuinfluter	9	7	6	5	4	1	1	3	3
Zwartkop	9	7	7	4	8	7	7	8	7
Tjiftjaf	6	3	4	5	7	8	7	9	6
Fitis	14	7	7	6	8	4	4	3	2
Staartmees	-	1	-	-	-	1	1	1	-
Pimpelmees	2	4	2	3	3	3	4	5	4
Koolmees	6	6	8	4	5	6	4	6	9
Gaai	-	2	1	2	1	1	1	2	2
Ekster	4	6	5	2	2	3	4	5	4
Zwarte kraai	3	2	3	5	4	5	3	3	3
Huismus	-	-	-	-	-	-	3	1	1
Vink	5	5	4	3	3	4	3	2	6
Groenling	3	2	3	3	3	5	6	3	3
Putter	5	-	-	-	-	2	1	1	3
Kneu	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Rietgors	2	2	2	3	3	2	2	3	3
Aantal vogelsoorten	29	32	31	31	35	34	33	37	32
Aantal territoria	158	151	148	125	151	143	134	150	134